

Statenmededeling

Onderwerp

Afronding samenwerking Windenergie A16

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

Kennisnemen van

De afronding van de samenwerking Windenergie A16 en de behaalde resultaten

Aanleiding

In de laatste stuurgroep¹ Windenergie A16 van 13 november 2023 is besloten de structurele samenwerking tussen de 4 gemeenten en provincie te beëindigen per 31 december 2023. In dit bestuurlijk overleg is tevens bepaald dat de Staten en Raden worden geïnformeerd over de afronding van de samenwerking. Dit is de reden dat we u nu informeren met deze statenmededeling.

Het jaar 2011 vormde de aanleiding voor een jarenlange samenwerking voor windenergie langs de A16. Toen formuleerden gemeenten in West-Brabant de ambitie voor het opstellen van windmolens met een totaal vermogen van 200 MW: het zogenaamde Windbod West-Brabant. Vervolgens tekenden de gemeenten Breda, Drimmelen, Moerdijk en Zundert in december 2015 een convenant met de provincie Noord-Brabant voor het realiseren van minimaal 100 MW wind in de A16-zone als onderdeel van dit Windbod. Daarbij is bepaald dat gemeenten de lokale participatie verzorgen (dit werd later ingevuld met 25% lokaal eigendom) en de provincie de ruimtelijke planvorming.

Bevoegdheid

Provinciale Staten hebben het provinciaal inpassingsplan vastgesteld, inclusief de borging van 25% lokaal eigendom.

Kernboodschap

- Het doel 'realiseer minimaal 100 MW windenergie langs de A16' is ruimschoots behaald. Van de 28 windmolens zijn er 26 gerealiseerd tot 2024. In totaal is er een vermogen van 138 MW opgesteld. Daarom is de succesvolle samenwerking met de vier gemeenten eind 2023 beëindigd.*

➤ Planvorming windmolens

In het plan Windenergie A16 is gekozen voor een aanpak waarbij de provincie in nauwe samenwerking met de gemeenten de meest geschikte locaties heeft bepaald. Het beperken van geluidsoverlast was daarbij dé belangrijkste

Datum

4 juni 2024

Documentnummer

GS: 5885117

PS: 5939018

¹ Stuurgroep bestond uit vertegenwoordiging van provincie (Gedeputeerde Energie) en vier gemeenten (wethouders energietransitie / duurzaamheid) langs de A16, te weten gemeente Breda, Zundert, Drimmelen en Moerdijk.

doelstelling omdat in het gebied al veel overlast werd ervaren van de verbrede A16 én de Hogesnelheidslijn. De locatiekeuze van de windmolens heeft in goed overleg met omwonenden en belangengroepen plaatsgevonden. Er werden 20 beroepen ingesteld, wat relatief weinig is voor een groot windproject. In december 2020 heeft de Raad van State deze 20 beroepen ongegrond verklaard en werden de omgevingsvergunningen voor de windmolens onherroepelijk. Dit mede als resultaat van een zorgvuldig participatieproces en een transparante en goed onderbouwde afweging en motivering van het besluit. Alle overheden, belangengroepen en bewoners hebben zich bijzonder ingespannen en bijgedragen aan dit resultaat.

Datum

4 juni 2024

Documentnummer

GS: 5885117

PS: 5939018

➤ *Er is ruimschoots meer gerealiseerd (MW) dan beoogd*

Op dit moment is er 138 MW vermogen opgesteld; dit is een optelsom van de 26 gerealiseerde windmolens (129 MW) en de 3 bestaande windmolens op Hazeldonk-Oost (9 MW gerealiseerd vóór 2016) die ook onderdeel zijn van het Windbod West-Brabant. Twee locaties zijn wel vergund, maar nog niet gerealiseerd. Deze zijn gelegen op Hazeldonk-Oost. Realisatie van die laatste twee windmolens is afhankelijk van de financiële haalbaarheid. Op 23 januari 2024 hebben Gedeputeerde Staten goedkeuring gegeven aan de financiering van de 27^e windmolen. Over de 28^e windmolen is nog geen duidelijkheid, dit volgt naar verwachting later dit jaar.

2. *In nauwe samenwerking met de vier A16 gemeenten is 25% lokaal eigendom geborgd om de omgeving mee te laten profiteren. De windmolens zijn hiermee niet alleen een doel, maar ook een middel om een hefboomeffect te creëren: een investering door de BOM van 6 miljoen in een 25% belang in de windparken resulteert over 25 jaar genomen naar verwachting in zo'n 50 miljoen euro² (op basis van een aantal aannames), waarvan is afgesproken dat dit revolverend wordt ingezet in de lokale energietransitie.*

Met de ondertekening van de Green Deal in april 2017 is de intentie vastgelegd dat de ontwikkelaars 25% lokaal eigendom beschikbaar stellen. Nog nooit eerder werd in Nederland op deze wijze, voorafgaand aan de ruimtelijke procedure, zeker gesteld dat de lokale gemeenschap mee kan profiteren van de opbrengst van het windproject. Ook de omvang van de participatie, 25% van de totale opbrengsten, is op zo'n grote schaal niet eerder voorgekomen. Daarnaast werden in de Green Deal twee zaken vastgelegd: dat ontwikkelaars een bijdrage leveren van € 0,50/MWh voor de directe omgeving (de 50 cent-regeling). Ten tweede dat het verschil in legeskosten tussen provincie en gemeenten beschikbaar is voor de verplichte landschapsinvestering ten behoeve

² na aftrek van alle kosten en initiële aflossing aan de BOM. Dit is een inschatting op basis van de huidige energieprijzen en ingeschatte productie. De daadwerkelijke opbrengst is afhankelijk van vele factoren: windproductie, stroomprijzen, etc. Pas achteraf (na de volledige exploitatietermijn) kan exact worden aangegeven wat de daadwerkelijk gerealiseerde opbrengsten zijn geweest. Hier kunnen geen rechten aan worden ontleend.

van kwaliteitsverbetering van het landschap conform (interim)
Omgevingsverordening Noord-Brabant.

Datum

4 juni 2024

Documentnummer

GS: 5885117

PS: 5939018

➤ *25% lokaal eigendom*

Het 25% lokaal eigendom (lokale participatie) is gerealiseerd met de inzet en betrokkenheid van het Energiefonds Brabant (EFB), een onderdeel van de Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij (BOM), de vier gemeenten, drie stichtingen in Drimmelen, Moerdijk en Zundert en het Duurzaamheidsfonds in Breda. Met het concept van 25% lokaal eigendom hebben de vier gemeenten gekozen om het hoogst mogelijke rendement te realiseren én dit beschikbaar te stellen voor de lokale energietransitie in de vier gemeenten en hun inwoners. Met dit voor Nederland unieke resultaat kan de komende jaren een flinke impuls worden gegeven aan de lokale energietransitie. De BOM/EFB vervult een cruciale rol als vertegenwoordigend aandeelhouder van het 25% belang. Zij investeerde risicodragend 25% (à 6 miljoen) in de windparken; dit is een voorwaarde om 25% lokaal eigendom te kunnen realiseren. Het financieel beheer van het 25% aandeel wordt uitgevoerd door het Participatiefonds WindA16 BV, een 100% dochteronderneming van de BOM.

Voor meer achtergrondinformatie over de wijze waarop lokaal eigendom is geborgd, is een aparte notitie opgesteld (zie bijlage 1). Hierin wordt toegelicht hoe het lokaal eigendom is gestructureerd, hoe kosten en opbrengsten tot stand komen en hoe besteding van de opbrengsten wordt verantwoord. De bijlage is op 13 november 2023 door de stuurgroep vastgesteld.

➤ *De zogenaamde 50 cent-regeling conform de Gedragscode Acceptatie en Participatie Wind op Land van Nedzero³ (voorheen de Nederlandse WindEnergie Associatie).*

Deze regeling wordt ingezet voor verduurzamingsmaatregelen voor de woningen van de direct omwonenden (rechthebbenden) van de windparken, gelegen binnen een afgebakende geluidscontour. Het is een initiatief vanuit de ontwikkelaars zelf om iets extra's te doen voor de 'buren' van de windparken en het is daarmee een bovenwettelijke regeling. [Deze Burenregeling](#) wordt uitgevoerd door het Participatiefonds Wind A16 BV en het EFB. De exploitanten dragen €0,50 per MW opgewekte elektriciteit af, gedurende de exploitatie-termijn (25 jaar) van de windmolens. Er is inmiddels voor € 1.517.396 aan energiemaatregelen aan woningen uitgevoerd (april 2024). Rechthebbenden kunnen gebruik maken van een maatwerkadvies, met passende energiemaatregelen voor de woning. Daarnaast kan men kiezen voor twee opties in wijze van organisatie en financiering: ofwel zelf financieren en dan jaarlijks een vergoeding ontvangen tot het geïnvesteerde bedrag is terugbetaald. Ofwel gebruik maken van een voorfinanciering door Energie A16 (mogelijk gemaakt door EFB). Er is € 15.000,- per woning beschikbaar.

³ Branchevereniging voor windenergie

➤ *Landschapsontwikkeling*

Een deel van het legeskostenverschil wordt besteed aan landschaps-investeringen. Het is verplicht om bij de realisatie van windenergie €10.000 per MW opgesteld vermogen te besteden aan kwaliteitsverbetering van het landschap, vanuit de Omgevingsverordening Noord-Brabant. Een deel van dit bedrag is besteed aan de bomenactie voor omwonenden. Er zijn ruim 1700 bomen en heesters geplant en het project is opgeleverd. Het resterende bedrag vloeit terug naar de gemeentelijke groenfondsen.

➤ *Natuurcompensatie*

Conform het inpassingsplan geldt een natuurcompensatieplicht van 3,9 hectare. Als gevolg van aantasting van de natuur door de windmolens, heeft er een financiële afdracht plaats gevonden door de ontwikkelaars met een natuurcompensatieopgave. Dit bedrag van € 153.184,43 is gestort in het provinciale compensatiefonds.

3. *Er zijn enkele lopende zaken in het ruimtelijk spoor en met betrekking tot nazorg voor de omgeving waarin de provincie nog een actieve rol heeft.*

➤ *Transpondertechniek bij obstakelverlichting*

Veel omwonenden hebben de wens om 's nachts geen lichtoverlast van de windmolens te ervaren. De provincie wil met een subsidieregeling de zogenaamde transpondertechniek bevorderen. Windenergie A16 wordt het eerste project in Noord-Brabant waar (per cluster van windmolens) de obstakelverlichting pas aangaat als er een vliegtuig nadert.

➤ *Monitoring en handhaving*

Geluid is het grootste zorgpunt bij de plaatsing van windmolens. Alhoewel in het milieueffectrapport veel aandacht is voor de effecten van geluid, betreft het altijd modelmatige berekeningen. In 2017 is een veldmeting op 10 locaties verricht toen het voorkeursalternatief bekend was. Met deze nulmeting kan worden vastgesteld wat het geluidsniveau was voordat de windmolens in gebruik zijn genomen. Sinds november 2023 wordt een herhalingsmeting uitgevoerd op de 10 locaties. Eind 2024 worden de resultaten verwacht.

In het kader van nazorg voor de omgeving, vindt de provincie het belangrijk dat er ook aandacht is voor geluidsbeleving. In samenwerking met Arcadis is een geluidsapp ontwikkeld en beschikbaar gesteld: geluidsverwachting.nl. De app is ruim een jaar in gebruik. De app geeft geluid- en slagschaduwverwachting weer en bevat een feedbackfunctie. Op de website [Energie A16](#) zijn maandrapporten geplaatst op basis van feedback van omwonenden. In april 2024 is een jaarrapport van 2023 gepubliceerd.

Datum

4 juni 2024

Documentnummer

GS: 5885117

PS: 5939018

De Provincie, als bevoegd gezag voor de Omgevingsvergunningen⁴ en het provinciaal inpassingsplan, is verantwoordelijk voor het toezicht en de handhaving in de exploitatiefase en de afhandeling van planschadeverzoeken tot 5 jaar na onherroepelijk worden van het plan (tot 2 december 2025). Mocht de Omgevingswet leiden tot een verandering van het bevoegd gezag dan kunnen de vier gemeenten de provincie verzoeken om bevoegd gezag te blijven van alle windparken (Ow art. 4.17).

Datum

4 juni 2024

Documentnummer

GS: 5885117

PS: 5939018

4. Gemeenten en maatschappelijke organisaties zijn verantwoordelijk voor de invulling van besteding van opbrengsten uit de windmolens.

Windmolens langs de A16 zijn een middel; de opbrengsten uit het 25% aandeel komen ten goede aan het verduurzamen van woningen en gebouwen. Hoe dat het beste kan, is onderzocht in het project Slimme Stappen. Een belangrijke conclusie na drie jaar onderzoek en pilotprojecten:

- *De warmtetransitie biedt kansen om financiering voor collectieven te onderzoeken, zoals energie- en warmtegemeenschappen, voor toekomstige investeringen uit de lokale windfondsen. De vier A16 gemeenten en provincie verkennen via het provinciale programma Sociale Innovatie in de Energietransitie (SIE II) de mogelijkheden binnen deze gemeenten voor haalbare, betaalbare warmtenetten met inzet van opbrengsten uit de windmolens als belangrijke bron van cofinanciering.*

Voor meer achtergrondinformatie wordt verwezen naar het [Reisverslag](#) Slimme Stappen. Hier worden o.a. zeven obstakels en oplossingsrichtingen toegelicht voor een eerlijke energietransitie, naar aanleiding van de geleerde lessen.

Consequenties

1. *Het doel van minimaal 100 MW duurzame windenergie langs de A16 is ruimschoots behaald en draagt als onderdeel van het regio bod West-Brabant bij aan de landelijke doelstelling voor wind op land voor 2020.*

In het Energieakkoord (2013) is ten doel gesteld om in 2020 6.000 MW aan opwekcapaciteit voor windenergie op land te realiseren, verdeeld over de provincies. Voor provincie Noord-Brabant geldt een doelstelling van 470,5 MW opgesteld vermogen. De regio West-Brabant heeft hierbij aan de provincie een bod gedaan om binnen de regio 200 MW aan opgesteld vermogen windenergie te realiseren, waarvan minimaal 100 MW langs de A16. Met de afronding van het project Windenergie A16 hebben de gemeenten Breda, Drimmelen, Moerdijk en Zundert ruimschoots het windbod gehaald (138 MW). Bovendien is het gelukt om 25% lokaal eigendom te realiseren.

2. *Gerechtelijke procedures*

⁴ Mits niet in strijd met de Omgevingswet die per 1 januari 2024 van kracht is.

Voor een aantal gerechtelijke procedures die de afgelopen tijd hebben gelopen is de provincie Noord-Brabant in het gelijk gesteld. Op dit moment loopt er nog een zaak naar aanleiding van het verzoek van enkele omwonenden van windpark Galder in Breda om de omgevingsvergunning Galder in te trekken. Op 4 oktober 2022 hebben Gedeputeerde Staten (GS) besloten om de omgevingsvergunning Galder niet in te trekken zoals was verzocht. Op 20 oktober 2023 volgde een [tussenuitspraak](#) van de rechtbank Oost-Brabant. De tussenuitspraak betreft een vermeend gebrek aangaande de hantering van de Lden-norm voor geluid die de bewoners volgens de rechtbank niet beschermt tegen een kortstondige verhoging van de geluidsbelasting. Uit het akoestisch onderzoek dat daarna door de Omgevingsdienst is uitgevoerd, volgt dat het geluid van de windturbines ruim onder de in het (onherroepelijke) inpassingplan gestelde geluidsnorm blijft. GS hebben het geconstateerde gebrek met dit rapport hersteld. De provincie heeft aangedrongen op een einduitspraak van de rechtbank Oost-Brabant.

Datum

4 juni 2024

Documentnummer

GS: 5885117

PS: 5939018

Europese en internationale zaken

N.v.t.

Communicatie

Na de laatste stuurgroepvergadering waarin werd besloten de structurele samenwerking te beëindigen, is via de sites en nieuwsbrieven vanuit de [provincie](#) en [Energie A16](#) gecommuniceerd over de bereikte resultaten en de afronding. Het succesvol toepassen van lokaal eigendom breed gedeeld en uitgedragen ten behoeve van andere (wind)projecten, zowel in de RES-regio's als met individuele gemeenten. De provincie verzorgt in 2024 nog de communicatie over de resultaten van de geluidsapp, via berichtgeving rondom de kwartaal- en jaarrapportages. De gemeenten en ontwikkelaars zijn verantwoordelijk voor de communicatie over (deel)projecten vanuit Energie A16.

Vervolg

N.v.t., de doelen zijn behaald en de samenwerking is beëindigd.

Bijlagen

- Bijlage 1. Borging lokale participatie in het project Windenergie A16

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

Datum

4 juni 2024

Documentnummer

GS: 5885117

PS: 5939018

mr. I.R. Adema

Drs. G.H.E. Derks PMA

Programma Milieu en Energie